

2. Narodziny faszyzmu – notatka

---

1. Faszyzm – ruch polityczny i ideologia rozwijające się w Europie po I wojnie światowej. Faszyzm niósł ze sobą system rządów oparty na dyktaturze i całkowite podporządkowanie obywatela państwu.

Cechy charakterystyczne faszyzmu:

- nacjonalizm – najważniejszy jest naród
- eliminacja przeciwników politycznych,
- system monopartyjny – może istnieć tylko jedna partia polityczna,
- militarizm i ekspansjonizm – rozbudowa armii i dążenie do poszerzenia terytorium,
- rozwój systemu policyjnego, kontrolującego życie obywateli,
- antykomunizm – nienawiść do komunistów i socjalistów
- podporządkowanie wszystkich organów władzy państwowej odpowiednim ogniwom aparatu partyjnego,
- antyhumanitaryzm – człowiek nie jest ważny nadrzędną wartością jest państwo; można poświęcić człowieka dla dobra państwa,
- kult wodza i wiara w jego nieomyślność – na czele państwa stoi wódz, któremu wszyscy się podporządkują,
- indoktrynacja społeczeństwa – wpajanie określonych poglądów od najmłodszych lat, głoszenie ich przez wszystkie media (propaganda).

2. Narodziny faszyzmu we Włoszech

a) geneza:

- niezadowolenie Włochów z wyniku wojny – Włochy nie otrzymały wszystkich terytoriów, na które liczyły,
- powojenny kryzys gospodarczy przyniósł rozczarowanie systemem demokratycznym, który sobie z nim nie radził,
- wysokie bezrobocie, szczególnie wśród byłych żołnierzy,
- obawa przed wybuchem rewolucji.

b) 1919 r. – powstają Związki Włoskich Kombatantów.

c) 1921 r. – powstaje **Narodowa Partia Faszystowska**, na czele staje **Benito Mussolini**. Przy partii powstają bojówki – formacje militarne – które zwalczają zwolenników innych partii. Są to tzw. „czarne koszule”.

d) **1922 r.** – **faszyci organizują „marsz na Rzym” i przejmują władzę** w państwie gdy Mussolini zostaje premierem.

3. Rządy faszystowskie we Włoszech

a) wprowadzenie kultu państwa i wodza - duce,

b) utworzenie korporacji zawodowych, w których znaleźli się zarówno pracodawcy jak i pracownicy. Miały one rozwiązać wszystkie problemy gospodarcze,

c) powstał system jednopartyjny - zdelegalizowano wszystkie partie oprócz Narodowej Partii Faszystowskiej,

d) zwalczano opozycję poprzez likwidację licznych organizacji i masowe aresztowania,

e) 1929 r. – zawarto umowy laterańskie z papieżem. Na ich mocy powstało państwo Watykan, papież uznał niepodległość Włoch, katolicyzm stał się religią panującą we Włoszech,

f) faszyci chcieli odbudować Imperium Rzymskie. Do 1939 r. Włosi zajęli Rijekę, Albanię (na Bałkanach) oraz Etiopię (Afryka).

4. Faszyzm niemiecki – nazizm

a) **geneza faszyzmu niemieckiego** była bardzo podobna do genezy faszyzmu włoskiego,

b) **twórcą faszyzmu niemieckiego** był **Adolf Hitler**, który stał na czele **NSDAP – Narodowo-socjalistycznej Niemieckiej Partii Robotniczej**. Przyjął on tytuł **führer** czyli „wódz”. Bojówkami NSDAP zostały „brunatne koszule” czyli **SA – Odziały Szturmowe**,

c) **ideologia nazizmu** została przedstawiona w książce Adolfa Hitlera „**Mein Kampf**” (**Moja walka**):

- dążenie do **złamania „dyktatu wersalskiego”** – zniesienia postanowień traktatu wersalskiego;
- **antykomunizm** – nienawiść do komunistów i socjalistów,
- **antysemityzm** – nienawiść do Żydów, których obwiniano o wszystko;
- **rasizm** - Hitler uważał Niemców za „rasę panów” , **nadludzi**, którzy powinni rządzić światem. Niemcy wywodzili się, jego zdaniem, z rasy aryjskiej, która ma predyspozycje do sprawowania władzy. Ludy niegermańskie (Słowianie, Cyganie, Żydzi) byli jego zdaniem podludźmi,
- **teoria przestrzeni życiowej** – Niemcy powinni mieć przestrzeń by móc się swobodnie rozwijać. Niemcy upatrywali tę przestrzeń na nizinach rosyjskich. Chcieli te ziemie podbić;
- Hitler chciał odrodzić III Rzeszę niemiecką, która miała rządzić kolejne tysiąc lat.

d) **przejęcie władzy przez Adolfa Hitlera**

- listopad 1923 – próba puczu w Monachium. (**Pucz** - zamach stanu). Hitler zamierzał zorganizować marsz na Berlin. Został aresztowany i skazany na kilka lat więzienia,
- wzrost popularności NSDAP po wybuchu wielkiego kryzysu ekonomicznego,
- 1932 r. – NSDAP wygrywa wybory do parlamentu. 30.01.**1933 r. Hitler został kanclerzem**,
- podpalenie Reichstagu (parlamentu) spowodowało przekazanie rządowi specjalnych uprawnień i ograniczenie praw obywatelskich,
- zdelegalizowanie Komunistycznej Partii Niemiec umożliwiło przejęcie kontroli nad parlamentem przez NSDAP. Parlament dał rządowi prawo wydawania dekretów z mocą ustawy. Parlament stał się niepotrzebny, a Hitler mógł wprowadzać zaplanowane zmiany,
- zdelegalizowanie wszystkich partii politycznych poza NSDAP,
- **30.06.1934 r. „noc długich noży”** – czysta w partii i SA – Hitler przy pomocy SS wyeliminował wewnątrzpartyjną opozycję. **SS – Sztafety Ochronne NSDAP**, przyboczna gwardia Hitlera.
- 2.08.**1934 r.**, po śmierci prezydenta Paula von Hindenburga **Hitler ogłosił się „Führerem i kanclerzem Rzeszy”**. (Führer=wódz). Odtąd Niemcy nosiły nazwę III Rzesza.

e) **przekształcanie Niemiec w państwo totalitarne**

- likwidacja wszystkich organizacji i utworzenie nowych, kontrolowanych przez NSDAP,
- niszczenie książek uznanych za antyniemieckie, np. których autorami byli Żydzi,
- zmuszanie do emigracji naukowców, pisarzy, artystów o lewicowych i liberalnych przekonaniach lub będących pochodzenia żydowskiego,
- rozwinięto system propagandy, kierowany przez Josepha Goebbelsa,
- indoktrynacja dzieci od najmłodszych lat,
- **już w 1933 r. utworzono obozy koncentracyjne**, do których kierowano polityków opozycyjnych, działaczy związkowych, duchownych, niezależnych dziennikarzy, bez wyroku sądowego,
- **1935 r. – ustawy norymberskie** – ludność pochodzenia żydowskiego została pozbawiona obywatelstwa
- 9/10.11.**1938 r. – „noc kryształowa”**- palenie synagog, sklepów żydowskich, 20 tys. Żydów trafiło do obozów koncentracyjnych. Wprowadzono segregację rasową, zakazano Żydom chodzić do kin, teatrów i parków miejskich oraz wykonywać niektórych zawodów.